

til Alliance for en vis Pris, thi da have vi Intet at ønske mere. Vi ville jo ikke gjøre Erobringer, men ønske kun vor traktatmæssige Ret, saa knapt tilmaalt den nu en Gang er efter de giorte historiske Forhold. Da er det naturligt, at vort Land under Forhold, hvor det ikke just direkte angribes, vil benytte sit Forsvar til Hævdelsen af sin Neutralitet. Det ligger tilbøis dybt begrundet i vore Følelser, at ligesom vi paa den ene Side, saalænge der ikke er Stet os Retfærdighed, under visse ligefillede Eventualiteter ville være mere opfordrede til at afslutte Alliancer end indtage Neutralitet, saaledes vil det paa den anden Side, naar først Ketten er Stet Fyldest, ligge langt nærmere for os at benytte vort Forsvar til Hævdelse af vor Neutralitet end til at indgaa Alliancer. Seg siger dette, fordi jeg er overbevist om, at jeg i saa Henseende er fuldstændig i Samklang med, hvad vi have behandlet her, besluttet her og udtalt her om varigt Venkab Sydfra under visse bestemte Betingelser. Svad jeg her har fremsat som retfærdigt og nødvendigt, vil vistnok ogsaa blive opfattet saaledes udenfor vore Forhandlinger, baade ude i Befolkningen og ogsaa udenfor Folket hos dem, hvis vaagnende Samvittighed vi skulle stole paa, for at naae til en saadan Ordning. Men jeg siger, at, naar Maalet er dette for vort Fædreland, ikke at vi efter menneskelig Beregning ved egen Kraft skulle kunne forsvare os selv, men kun at vi skulle kunne, ogsaa efter menneskelige Beregninger, under visse Eventualiteter, — selvfølgelig ikke under alle, — tage det første Stød af, eller at vi efter vor Beliggenhed og vore Forhold i det Hele kunne yde en passende Ækviivalent for Alliance eller hævde vor Neutralitet — saa ere vi berettigede til at mene, at vort Forsvarsvæsen da, hvor vigtigt et Samsunds-anliggende det end er, ikke maa træde op over alle andre Samsundsanliggender, men kun staa ved Siden af de Samsundsanliggender, hvis Fremme er ligesaa nødvendig for vort lille Lands Bestaaen, som Forsvarsvæsenets Fremme er det. Derfor vi gik til en sygelig Betragtning af Forsvarsvæsenets Betydning, dersom vi adopterede Udtrykket „til det Yderste“ saaledes, at der var Mening i det, for vor Pung og vor Person, vilde dette føre til, at Landet udmarvedes saaledes, at det først blev Udelæggelse i Fred, for at Udelæggelsen i Krig derefter kunde blive saameget større. Vort lille Land hævder ikke sin Selvtændighed alene ved Mure, Kanoner og Skibe. Det har interesseret mig at lægge Mærke til, at mange af de Mænd, der blandt os vilde gaa som Mandens Ypperstepræster, ved Siden af denne store Illtro til Mandens Magt have en overordentlig ringe Illid til de levende Kræfter i vort Samsund, som de kalde kun Tal, men paa den anden Side en levende Illid til det døde Staal og de døde Mure. Denne Betragtning er os ikke fremmed; men jeg siger, at

den er forkert. Det lille Land bør bestaa fornemlig ved en kraftig og dygtig Udvikling paa alle Samsundslivets Omraader, paa vor egen nationale Grund. Jo kraftigere vi udvikle vort Folkeliv, jo mere vi ad den Vej vise, at vi ere et eiendommeligt Folk, desto mere ere vi sikre paa at leve vort eget Liv, thi destomere værdige ere vi da til at blive bevarede, og til Syvende og Sidst hjælper det døde Staal dog Intet. Naar en Nation som vor peger paa, at den har den og den Latiner, den Videnskabsmand og den Kunstner, da vil jeg sige: Det er et uforkeligt Gode, at disse Mænd leve i Samsundet, — deres Opgave er jo forøvrigt den samme, noget mer eller mindre international og universel som andre Landes Videnskabsmand og Kunstneres, de staa dog i Reglen bagefter, kun i ganske enkelte Tilfælde staa de over andre Landes Videnskabsmand og Kunstnere — men disse Mænd kunne dog ikke — hør høit vi end sætte Videnskaben — bære et Folks Liv oppe, hele Folket skal have Del i sin Udvikling, for at der kan være Tale om, at et Folk gennem en saadan Udvikling viser sig værdig til at bestaa. Naar vi da havde dette, da komme vi til det ganske simple Spøgsmaal: Hvoormeget kunne vi tage ud af de enkelte Borgers Formue eller deres Lomme og lægge ind i vor fælles Kasse, Statskassen, og efter hvilke Principer skal dette retfærdig ske? Og dernæst til Spøgsmaalet: hvorledes fordele vi det, som vi aarlig sætte ind i vor fælles Kasse, paa den heldigste Maade for vort Fædrelands Bestaaen, det vil sige, for at Folket i det Hele taget, med de forskellige Diemed tagne i Betragtning, kan udvikles paa den heldigste Maade? Gaa vi ad denne Vej, da komme vi ganske naturlig til at tage finantzielt under Overveielse, hvad vi bør give ud til vort Forsvarsvæsen, og i den Henseende maa vi Alle her i denne Sal være sagkyndige. Man hører saa tidt, at vi ikke ere sagkyndige i Dette og ikke sagkyndige i Hint; men ved Spøgsmaalet om, hvormeget vi efter vore Forhold kunne og bør give ud til vort Forsvarsvæsen, der bør Landets Repræsentanter være sagkyndige. Naar man nu spørger mig, om jeg gjen-nem denne Betragtning kommer til at erkende, at vi kunne finantzielt taget gaa ind paa de Fordringer, som ved disse Forsvarslove ere stillede til os, ja ikke blot ere stillede til os, men ogsaa stillede i Udfigt for os, saa besvarer jeg dette for mit Vedkommende med et Nei, og jeg besvarer det med et Nei netop af Hensyn til Danmarks Forsvar. Min Betragtning vilde være noget anderledes, og jeg vilde i alt Fald være tilbøielig til en noget større Imøbekommen, hvis vore Skattelove vare indrettede paa en saadan Maade, at de, der evnede bedst, ogsaa ydede Mest til Forsvaret. Seg skal ikke omtale, at de personlige Udgifter er større af dem, som mindre have